

INFORMACE

o průběhu a výsledcích 7. ministerské konference procesu Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK OSN) „Životní prostředí pro Evropu“

7. ministerská konference procesu EHK OSN „Životní prostředí pro Evropu“ (dále jen „konference“ nebo „Astanská konference“) se uskutečnila ve dnech 21. až 23. září 2011 v Astaně v Kazachstánu. Konference se konala v době 20. výročí založení procesu „Životní prostředí pro Evropu“, který byl zahájen v roce 1991 v tehdejší Československu.

Cílem procesu „Životní prostředí pro Evropu“ je posílení mezinárodní spolupráce členských zemí EHK OSN a dalších partnerů (např. zástupců soukromého sektoru a nevládních organizací) a jeho vrcholnou součástí jsou pravidelné konference ministrů životního prostředí členských států EHK OSN a jejích partnerů.

Za ČR se konference zúčastnila delegace vedená ministrem životního prostředí ČR Tomášem Chalupou, která na konferenci postupovala v souladu s usnesením vlády č. 658 ze dne 31. srpna 2011.

Astanská konference probíhala plně v souladu s reformou procesu přijatou v roce 2009, jejíž hlavním cílem bylo zefektivnění ministerských jednání. Trvání konference, která probíhala za hojné účasti zástupců soukromého sektoru (v rámci konference byl uspořádán veletrh ekologických technologií EcoFair) a nevládních organizací, bylo v souladu se závěry reformy omezeno na 2,5 dne. Konference probíhala interaktivně formou diskuzí v rámci kulatých stolů, kde se projednávala dvě hlavní témata konference: udržitelná správa vodních zdrojů a vodních ekosystémů a začleňování aspektů ochrany životního prostředí do ekonomického rozvoje. Témata konference byla vybrána s ohledem na nejpalčivější problémy regionu (vztah životního prostředí a ekonomického rozvoje) a sub-regionu střední Asie (vodní zdroje).

Hlavním výstupem konference je přijetí ministerské deklarace a tzv. shrnutí předsedy, které sumarizuje výsledky diskuzí o dvou hlavních tématech konference. Ministři přijetím Astanské deklarace potvrdili zájem o další prosazování udržitelné správy vod a vodních ekosystémů, zejména s důrazem na subregion střední Asie, a vyzvali k ratifikaci Úmluvy EHK OSN o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer (Úmluva o vodách) a jejího Protokolu o vodě a zdraví. V oblasti zelené ekonomiky zdůraznili význam konkrétních nástrojů umožňujících přechod k udržitelnějším vzorcům rozvoje, jako jsou např. internalizace externalit, tzv. decoupling, podpora výzkumu a inovací, odstranění environmentálně škodlivých dotací, snížení energetické náročnosti apod. Ministři v Astanské deklaraci, která představuje konkrétní regionální vstup pro Konferenci OSN o udržitelném rozvoji (tzv. Rio+20, 4. – 6. červen 2012, Rio de Janeiro, Brazílie), také zdůraznili úlohu programu hodnocení stavu a politiky životního prostředí a rozhodli o jeho pokračování i v dalších letech.

Mezi výstupy Astanské konference patří také přijetí tzv. Analýzy hodnocení, tedy zhodnocení stavu životního prostředí v regionu EHK OSN zpracované Evropskou agenturou životního prostředí (EEA) z dostupných analýz. Astanská analýza hodnocení znamenala ve srovnání s předešlými, velice obsáhlými zprávami, posun k finančně méně náročnější formě souhrnného hodnocení dostupných dílčích zpráv o životním prostředí. Analýza hodnocení je zaměřena na dvě hlavní témata konference a její významnou součástí jsou doporučení pro ty, kteří přijímají politická rozhodnutí. V oblasti udržitelné správy vod konstatuje, že i přes významné pokroky panuje v některých subregionech EHK OSN obecný nedostatek vody, zatímco ostatní části regionu jsou postihovány čím dál častějšími povodněmi. Zpráva také varuje před faktem, že

přibližně 120 milionů obyvatel regionu EHK OSN, hlavně v odlehlých venkovských oblastech, nemá přístup k bezpečnému zdroji pitné vody. V oblasti zelené ekonomiky je hlavním zjištěním skutečnost, že v regionu EHK OSN doposud neexistuje, až na dílčí specifické strategie a analýzy, ucelené hodnocení a rámec pro začleňování aspektů životního prostředí do ekonomického rozvoje. Dalším nedostatkem v této oblasti je také institucionální roztržičnost a nedostatečné financování, omezené užití ekonomických nástrojů a chybějící politická podpora.

Dalším důležitým výstupem Astanské konference je přijetí rozhodnutí o rozšíření Systému sdílení informací o životním prostředí (SEIS), který doposud pokrýval pouze území členských států EU, na celý region EHK OSN. Tento krok, hodnocený mnoha členskými státy jako zlomový pro další vývoj monitoringu a hodnocení životního prostředí a jako možný model pro podobný globální systém, má vést ke zlepšení dostupnosti a kvality informací o životním prostředí hlavně v subregionech východní Evropy, Kavkazu a střední Asie. Komplexní, okamžitě dostupné a přehledné informace o životním prostředí jsou nejen předpokladem pro přijímání důležitých rozhodnutí v oblasti ochrany životního prostředí, ale mají také význam pro mnoho dalších oblastí, v poslední řadě soukromý sektor.

Na konferenci bylo rovněž přijato 2. hodnocení přeshraničních vodních toků, jezer a vod, výsledek několikaleté práce EHK OSN a důležitá součást všech dalších aktivit vztahujících se k udržitelné správě vod a vodních ekosystémů v tomto regionu. Přijetím tohoto jedinečného hodnocení byla také potvrzena vůdčí úloha Úmluvy o vodách a Protokolu o vodě a zdraví v prohlubování spolupráce v subregionu střední Asie, kde je soupeření o vodní zdroje v důsledku odlišných geografických podmínek nejintenzivnější. Za účelem posílení kapacit v oblasti ochrany vod na národní úrovni byla vypracována tzv. Astana Water Action, která obsahuje seznam základních kroků, které by státy měly v této oblasti provést.

Součástí posilování spolupráce mezi jednotlivými subregiony v rámci regionu EHK OSN, ale i mezi EHK OSN a Hospodářskou a sociální komisí pro Asii a Pacifik (ESCAP), je iniciativa Kazachstánu Zelený most. Hlavním cílem této platformy je prosazování konceptu zelené ekonomiky a budování partnerství založených na dlouhodobě udržitelných vzorcích ekonomického rozvoje. I přes dílčí nejasnosti, zejména finančního a organizačního charakteru, konference iniciativu přijala a vyzvala k jejímu dalšímu rozvoji.

České republice, jako státu, ve kterém proces „Životní prostředí pro Evropu“ v r. 1991 vznikl, bylo na konferenci vyhrazeno čestné místo a to jak v rámci úvodního slavnostního segmentu, tak také v závěru konference. Ve svém závěrečném slavnostním projevu ministr životního prostředí ČR Tomáš Chalupa zdůraznil význam hlavních výsledků Astanské konference pro budoucí rozvoj spolupráce v regionu EHK OSN i mimo něj a připomenul také význam osobnosti Josefa Vavrouška pro vznik procesu. U příležitosti 20. výročí procesu Česká republika na konferenci předala z rukou Evy Vavrouškové, vdovy po zakladateli procesu, cenu Josefa Vavrouška, kterou udílí nadace Charty 77 a nadace Partnerství, Evropské hospodářské komisi OSN. Ocenění převzal výkonný tajemník EHK OSN Ján Kubiš.

V rámci konference proběhla také bilaterální jednání ministra životního prostředí ČR s představiteli Kazachstánu, USA a Polska.

V roce 2013 proběhne vyhodnocení implementace závěrů ministerských konferencí procesu, které bude sloužit jako podklad pro rozhodnutí o dalším pokračování procesu „Životní prostředí pro Evropu“. V závislosti na výsledku těchto diskuzí bude také rozhodnuto o konání 8. ministerské konference.